WSPÓŁPRACA LOKALNYCH SAMORZĄDÓW Z PRZEDSIĘBIORCAMI W REPUBLICE WŁOSKIEJ ZE SZCZEGÓLNYM UZWGLĘDNIENIEM REGIONU PIEMONT

Projekt „Usytuowanie na poziomie samorządów lokalnych instrumentów wsparcia dla MŚP, działających w oparciu o model wielopoziomowego zarządzania regionem” finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju w ramach Programu Strategicznego Gospostrateg, realizowany przez konsorcjum w składzie: Województwo Kujawsko-Pomorskie, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie i Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Nr umowy GOSPOSTRATEG1/385453/3/NCBR/2018

Hieronim Jędrzejewski

Szkoła Główna Handlowa w Warszawie

Warszawa 2020 r.

Wstęp 3

1. Informacja o kraju 5

2. Małe i Średnie Przedsiębiorstwa 10

2.1 Benchmark wskaźników 10

2.2 Organizacje wspierające przedsiębiorców 17

2.3 Formy prawne i organizacyjne działalności gospodarczej 18

2.4 Formy wsparcia finansowego dla MŚP 19

3. Lokalne samorządy 20

4. **Charakterystyka regionu Piemont** 22

5. Podsumowanie 24

6. Bibliografia 25

Streszczenie:

W niniejszym raporcie dotyczącym Włoch zaprezentowana została sytuacja włoskich przedsiębiorstw MŚP i lokalnych samorządów w oparciu o założenia realizacji projektu w części dotyczącej analiz relacji lokalnych samorządów z lokalną przedsiębiorczością. Struktura raportu obejmuje na wstępie ogólną prezentację gospodarki Włoch, następnie charakterystykę włoskich mikro, małych i średnich przedsiębiorstw wraz z opisem uwarunkowań oraz występujących form wsparcia ich działalności a następnie przeprowadzenie analiz porównawczych w oparciu o benchmark przedsiębiorczości, innowacyjności i poziomu rozwoju regionalnego. W kolejnej części raportu, przedstawione zostały uwarunkowania działalności lokalnych samorządów wraz z charakterystyką ich działań w obszarze wsparcia biznesu w ujęciu lokalnym. Dla zilustrowania działalności lokalnych samorządów w obszarze wspierania lokalnej przedsiębiorczości, w raporcie poświęcono część w której przytoczone zostały przykłady działań podejmowanych przez samorządy Regionu Piemontu.

We Włoszech różnice poziomu rozwoju regionów są znaczące. Najsilniejsze gospodarczo regiony znajdują się w północnej części Włoch, gdzie ulokowany jest w dużej części przemysł, stanowiący istotną część innowacyjnej gospodarki włoskiej. Podobnie zróżnicowany jest rynek pracy na którym różnica w poziomie zatrudnienia może wynosić nawet 30%. We Włoszech utrzymuje się relatywnie wysoka stopa bezrobocia, jednak konsekwentnie od 2012 roku z roku na rok stopa bezrobocia spada. Jednocześnie poziom zatrudnienia stale wzrasta i w 2019 rok wskaźniki zatrudnienia uzyskały najwyższy wynik od 2005 roku.

Struktura zatrudnienia we włoskich mikroprzedsiębiorstwach wskazuje na znacznie wyższy odsetek pracowników w tej klasie przedsiębiorstw MŚP w porównaniu ze średnią dla krajów UE i znacznie niższy w przypadku przedsiębiorstw małych i średnich przy czym w klasie mikroprzedsiębiorstw, największy odsetek pracowników jest zatrudnionych w sektorze usługowym.

Włoski system administracji jest silnie zdecentralizowany i samorządy regionalne posiadają uprawnienia ustawodawcze, tworząc wielopoziomowy system sprawowania rządów, które reprezentowane są przez publiczne organy przedstawicielskie władz lokalnych i regionalnych.

Wstęp

Raport „Współpraca lokalnych samorządów z małymi i średnimi przedsiębiorstwami w Republice Włoskiej ze szczególnym uwzględnieniem regionu Piemont został opracowany w ramach projektu „Regiogmina” prowadzonego przez konsorcjum „Gosporegio”, którego liderem jest Województwo Kujawsko-Pomorskie we współpracy ze Szkołą Główną Handlową w Warszawie oraz Uniwersytetem Mikołaja Kopernika w Toruniu i finansowanego przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Niniejszy raport jest jednym z szesnastu opracowań z których każde zostało poświęcone jednemu państwu. Wybrano czternaście państw europejskich: Austria, Czechy, Dania, Finlandia, Francja, Hiszpania, Holandia, Irlandia, Niemcy, Słowacja, Szwajcaria, Szwecja, Wielka Brytania i Włochy oraz dwa kraje spoza Europy i są to Stany Zjednoczone Ameryki Północnej oraz Korea Południowa.

Celem opracowania raportów jest zapoznanie się z praktykami współpracy samorządów lokalnych z przedsiębiorcami w wybranych krajach i w oparciu o nie, podjęcie próby zdefiniowania rekomendacji dla wspierania budowy mechanizmów współpracy lokalnych samorządów w Województwie Kujawsko-Pomorskim z biznesem, w szczególności z sektorem Małych i Średnich Przedsiębiorstw. Opracowanie raportów zostało oparte o rekomendowane wskaźniki, sformułowane w opisie projektu „Regiogmina” gdzie na tle ogólnej charakterystyki ekonomicznej w każdym z krajów został wybrany i scharakteryzowany jeden region. Wskaźniki te określają zakres charakterystyki kraju oraz wybranego regionu w takich obszarach jak: uwarunkowania prawne i strukturalne działalności samorządów, mechanizmy kształtowania, finansowania i struktury ich budżetów, identyfikacji lokalnych instytucji otoczenia biznesu, standardów tworzenia mikrostref aktywności gospodarczej, standardów funkcjonowania administracji lokalnej na rzecz lokalnej przedsiębiorczości, standardów współpracy lokalnej przedsiębiorczości MŚP z kluczowymi firmami regionu, stosowanych instrumentów finansowych, zasady realizacji wzmacniania otoczenia infrastrukturalnego dla nowych obszarów aktywności gospodarczej, form i zakresu dystrybucji informacji gospodarczej dla przedsiębiorców, mechanizmów wsparcia na rynku pracy i szkolnictwa, form współpracy wzajemnej samorządów oraz współpracy samorządów z przedsiębiorcami oraz form budowania ich wzajemnych relacji, podziału

kompetencji władz lokalnych i przedsiębiorców dla rozwoju regionu, rozwiązań w obszarze infrastruktury komunikacyjnej, funkcjonowania lokalnych organizacji gospodarczych na poziomie gminy, istniejących lokalnych funduszy rozwoju gospodarczego, funduszy inwestycyjnych wchodzących w relacje z gminami i innych elementów uzupełniających obraz współpracy lokalnych samorządów z biznesem oraz wpływu na rozwój regionu w jakim funkcjonują.

Struktura raportu

Raport dotyczący Włoch złożony jest z niniejszego wstępu oraz czterech części, gdzie pierwsza część zawiera podstawowe informacje o kraju w oparciu o makroekonomiczne wskaźniki porównawcze. Część druga poświęcona została mikro, małym i średnim przedsiębiorstwom (MŚP), które zostały scharakteryzowane w oparciu o benchmark wskaźników przedsiębiorczości, innowacyjności i poziomu rozwoju regionalnego a także omówione zostały uwarunkowania strukturalne, organizacyjne i formy wsparcia finansowego. Trzecia część raportu została poświęcona omówieniu działalności lokalnych samorządów, ich strukturze administracyjnej, posiadanym kompetencjom, strukturze budżetu oraz współpracy i relacji lokalnych samorządów z biznesem. Czwarta część jest poświęcona charakterystyce regionu Piemont , której celem jest charakterystyka współpracy samorządów z MŚP w ujęciu lokalnym. Ostatnia, piąta część poświęcona jest wnioskom i rekomendacjom rozwiązań w budowaniu i rozwijaniu współpracy dla samorządu Województwa Kujawsko-Pomorskiego z lokalnym biznesem.

1. Informacja o kraju

Republika Włoska (wł. Repubblica Italiana) położona jest na Półwyspie Apenińskim w południowej Europie i graniczy z Francją, Szwajcarią, Austrią i Słowenią. Morska granica Włoch rozciąga się przez Morze Liguryjskie, Jońskie, Tyrreńskie i Adriatyckie. Do Włoch należy również szereg wysp na Morzu Śródziemnym wraz z Sardynią i Sycylią. We Włoszech położone są enklawy Watykanu i San Marino oraz eksklawa Campione d'Italia, leżąca na terenie Szwajcarii w kantonie Ticino. Włochy przez wieki stanowiły centrum kulturalne i polityczne cywilizacji zachodniej, ale dopiero w XIX wieku zostały zjednoczone i w 1861 roku powstało Królestwo Włoch. Republiką zostało ogłoszone dopiero po II wojnie światowej po referendum konstytucyjnym w 1946 roku.

Powierzchnia Włoch wynosi 302 072 km^2 i jest niewiele mniejsza od powierzchni Polski (312 679 km^2) oraz większa od Wielkiej Brytanii (244 820 km^2). Populacja Włoch wynosi 66,4 mln mieszkańców[1], wartość produktu krajowego brutto (PKB) w przeliczeniu na osobę 28 547 EUR a stopa zatrudnienia 59% (2019). Największym miastem a jednocześnie stolicą jest Rzym, leżący w regionie Lacjum z liczbą prawie 2,9 mln mieszkańców. Największe miasta po stolicy, to Mediolan leżący w Lombardii z 1,38 mln mieszkańców, Neapol w Kampanii (0,98 mln mieszkańców), Turyn w Piemoncie (0,87 mln), Palermo (0,66 mln) oraz Katania (0,31 mln) na Sycylii, Genua w Ligurii (0,58 mln), Bolonia w regionie Emilia-Romania (0,4 mln) i Florencja w Toskanii (0,38 mln). Średnia gęstość zaludnienia wynosi 200 osób na km^2, ale jest silnie zróżnicowana w zależności od regionu i wynosi od 60 osób na km^2 na południu do prawie 400 osób na km^2 na północy w regionie Lombardii. Podział administracyjny Włoch został utworzony w 1948 roku i składa się z 20 regionów, posiadających zagwarantowaną w konstytucji znaczną niezależność administracyjną i od 1970 roku dzieli się na 15 regionów o statusie zwykłym i 5 regionów o statusie specjalnym (Rysunek 1).

Do tych ostatnich należą wyspy Sycylia i Sardynia oraz Dolina Aosty, Trydent-Górna Adyga oraz Friuli-Wenecja Julijska, które różnią się od zwykłych większą autonomią, która pozwala im na samodzielne kształtowanie polityki fiskalnej, własnego ustawodawstwa i administracji w zakresie infrastruktury, zdrowia i edukacji. Regiony działają w oparciu o statut, określający zasady organizacji administracji funkcjonującej na danym terenie, gdzie najwyższą władzę stanowi rada regionalna (consiglio

[1] https://www.istat.it/en/

regionale), działająca poprzez organ wykonawczy jakim jest regionalny komitet wykonawczy (giunta regionale) z prezydentem na czele. Regiony dzielą się na 107 prowincji w tym 14 z nich posiada status miast metropolitalnych (2018) oraz 7960 gminy (2018)[2]. Miasta metropolitalne, to wszystkie wymienione powyżej miasta a także Wenecja, Bari Reggio di Calabria, Palermo, Katania i Mesyna.

Rysunek 1. Podział administracyjny na regiony i prowincje Włoch (2012)

źródło: https://en.wikipedia.org/wiki/Provinces_of_Italy

[2] http://search.oecd.org/regional/country-profiles.htm

Włochy są krajem unitarnym oraz republiką parlamentarną, której ustrój oparty jest na Konstytucji (Costituzione della Repubblica Italiana) z 1947 roku. Władzę ustawodawczą sprawuje Parlament a wykonawczą Prezydent. Struktura Konstytucji włoskiej zasadniczo dzieli się na trzy części i są to Zasady Podstawowe, Prawa i Obowiązki Obywateli oraz Ustrój Republiki. Dwuizbowy Parlament (Parlamento Italiano) składa się z izby niższej - Izby Deputowanych, składającej się z 630 członków oraz izby wyższej - Senatu, składającego się z 315 senatorów, w tym 6 zasiadających w izbie dożywotnio, w których kadencja trwa pięć lat. W Izbie Deputowanych swoje miejsce zajmują przedstawiciele ugrupowań politycznych takich jak eurosceptyczny Ruch Pięciu Gwiazd, Liga Północna, centrolewicowa Partia Demokratyczna, Forza Italia, Bracia Włosi oraz posłowie niezależni. Podobnie, przedstawiciele wymienionych ugrupowań politycznych zasiadają w Senacie. Głową państwa jest prezydent do którego oprócz reprezentowania kraju, należą między innymi obowiązki związane z działalnością parlamentu, takie jak zarządzanie wyborów i referendów, mianowanie 5 dożywotnich senatorów, stosowanie weta czy ustalanie pierwszego terminu posiedzenia izb parlamentu, obowiązki związane z działalnością rządu jak powoływanie premiera oraz składu rządu, ogłaszanie dekretów, ratyfikacja traktatów międzynarodowych i zwierzchnictwo nad siłami zbrojnymi oraz obowiązki związane z działalnością sądów, miedzy innymi takie jak przewodniczenie Najwyższej Radzie Sądownictwa i ułaskawianie. Ponadto, prezydent Włoch nadaje odznaczenia i akredytuje dyplomatów. W obszarze polityki regionalnej, prezydent ma prawo rozwiązywania rad regionalnych.

Cechą charakterystyczną włoskiej gospodarki jest duże zróżnicowanie poziomu rozwoju w ujęciu regionalnym, gdzie najbardziej rozwinięte są regiony północno-wschodnie i północno-zachodnie a najmniej regiony południowe Włoch. Największa liczba MŚP jest ulokowana w Lombardii z 20% przedsiębiorstw produkcyjnych oraz Veneto i Emilia Romagna. Kluczowe sektory to przemysł hutniczy, maszynowy, samochodowy, elektrotechniczny, odzieżowy i włókienniczy, chemiczny, głównie nawozów i tworzyw sztucznych, wytwórstwa szkła, farmaceutyczny, przetwórstwo żywności, rolnictwo i inne. Produkt krajowy brutto (PKB) w 2019 roku wyniósł 1,98 bln[3] USD i w 67,8% pochodzi z sektora usług, przede wszystkim z turystyki, handlu detalicznego i usług finansowych, następnie z sektora przemysłowego 28% i z rolnictwa 3,9%. W przeliczeniu na głowę mieszkańca, PKB wyniosło niecałe 43 889 USD[4], a stopa bezrobocia w marcu 2020 roku wynosiła 8,4%.

[3]https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=58&pr.y=14&sy=2016&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=136&s=NGDP_RPCH%2CNGDPD%2CPPPGDP%2CNGDPDPC%2CPPPPC%2CPCPIPCH&grp=0&a=

[4] https://data.oecd.org/italy.htm

Rynek pracy[5]

W okresie 10 lat od 2009 do 2018 roku przyrost zatrudnienia w gospodarce Włoch wyniósł 3%. W latach 2012 – 2013 nastąpił znaczny spadek zatrudnienia i dopiero od 2014 roku rozpoczął się trend wzrostowy zatrudnienia i w 2019 roku wyniósł on 63,5% i jest najwyższy od 2005 roku. W 2018 roku w sektorze usług liczba osób zatrudnionych wynosiła 70%, w przemyśle 26,1% a w rolnictwie 3,7%. Największy udział w sektorze usług miały handel (20,2%), usług opieki zdrowotnej i socjalnej (11,6%), zakwaterowanie i usługi gastronomiczne (11%), edukacja (9,7%), usługi profesjonalne, naukowe i techniczne (9,1%) i administracja publiczna (7,6%). Populacja Włoch wynosi 60 391 000 (2019) mieszkańców, w tym 5 234 000 (8,6%) to cudzoziemcy. We Włoszech rynek pracy jest silnie zróżnicowany regionalnie i wskaźnik zatrudnienia wynosił od 40% w Kalabrii i Sycylii do 70% w prowincji autonomicznej Bolzano (2016). (Rysunek 2)

Rysunek 2: Udział poszczególnych regionów Włoch w tworzeniu stanowisk pracy (2011 – 2016)

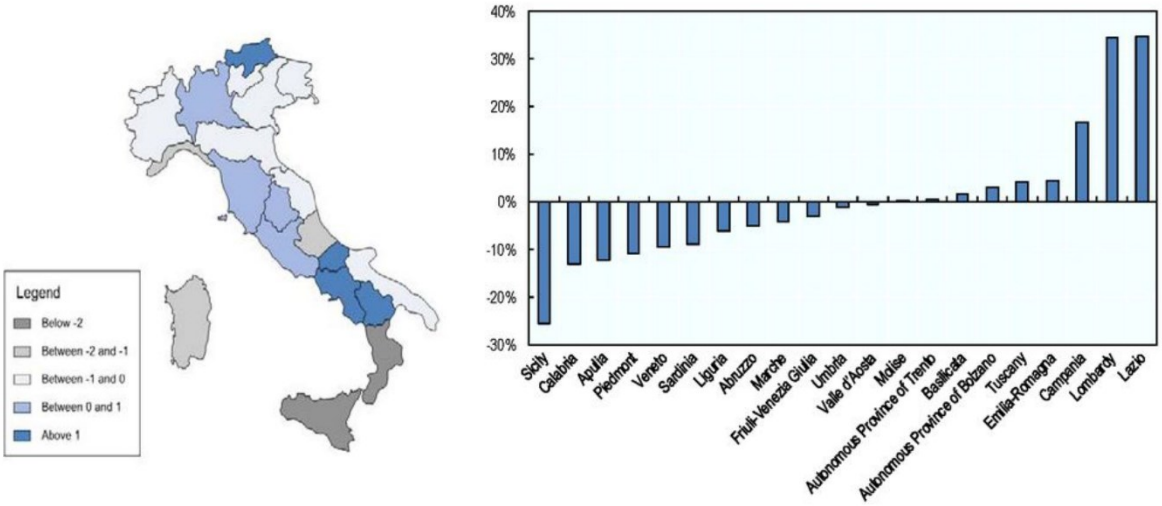

źródło: OECD Job Creation and Local Economic Development 2018

Piemont, który został scharakteryzowany części czwartej niniejszego raportu jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych regionów Włoch. W regionie tym wzrasta liczba lepiej wykwalifikowanych pracowników oraz spada bezrobocie (2019). Najwyższe bezrobocie odnotować należy w Turynie i Aleksandrii.

[5] Zestawienie danych statystycznych zatrudnienia i bezrobocia w analizowanych krajach w okresie od 2005 do 2019 roku znajduje się w załączniku nr 1 ‘Rynek pracy’.

Kształtowanie rynku pracy na poziomie regionalnym na mocy rozporządzenia z mocą ustawy nr 469 z 23 grudnia 1997 o odpowiedzialności za kształtowanie rynku pracy leży przede wszystkim na regionach, gdzie podstawową jednostką pośrednictwa pracy stały się operujące na poziomie prowincji centra zatrudnienia (centri per l'impiego).[6] Rolę gmin definiuje ustawodawstwo regionalne. Dla przykładu w Piemoncie poszczególne prowincje mogą zawierać porozumienia w dziedzinie zatrudnienia z władzami lokalnymi, które mogą poszerzać ofertę usług w oparciu o lokalne potrzeby, szczególnie w odniesieniu do planowania zintegrowanych inicjatyw i interwencji na rzecz rozwoju lokalnego. Przykłady podejmowanych inicjatyw, to[7]:

- Gminne okienko ds. pracy w Bolonii (Sportello comunale per il lavoro) – opracowana we współpracy z miejscowym centrum zatrudnienia inicjatywa z zakresu doradztwa zawodowego[8] (podobne rozwiązanie zastosowano w Padwie, która podjęła współpracę z prywatną agencją pośrednictwa pracy;
- Skrzynka kontaktowa w Mediolanie dla osób chcących zatrudnić się w charakterze opiekunki lub pomocy domowej;
- Tydzień pracy elastycznej w Mediolanie – cykliczna impreza organizowana we współpracy z platformą MYSPOT (Inicjatywa objęcia opieką firm rozważających wdrożenie *smart working* przez przedsiębiorstwa doświadczone w oferowaniu nowoczesnych form świadczenia pracy;
- Inicjatywę #RomaRiapre (#RzymSięOtwiera) **–** inicjatywa burmistrza miasta V. Raggi z związku z COVID-19, polegająca na publicznej zbiórce pieniędzy na rzecz wsparcia rzymskich sklepów i małych firm szczególnie dotkniętych pandemią i wprowadzonymi przez rząd Włoch obostrzeniami, a zebrane środki mają pomóc drobnym przedsiębiorcom wznowić działalność;
- W ramach przeciwstawienia się skutkom ekonomicznym COVID-19 powszechne zawieszanie lub umarzanie gminnego podatku od wykorzystania przestrzeni publicznej, dodatkowe ułatwienia dla właścicieli obiektów gastronomicznych (np. zwiększania powierzchni tzw. ogródków)

[6] https://www.gazzettaufficiale.it/eli/id/1998/01/08/097G0508/sg
[7] Informacje uzyskane z ankiety opracowanej przez Zespół SGH w projekcie Gospostrateg i przeprowadzonej w jednostce samorządowej
[8] http://www.comune.bologna.it/media/files/volantinoing2016.pdf

2. Mikro, Małe i Średnie Przedsiębiorstwa - wskaźniki przedsiębiorczości i rozwoju

Podobnie jak w pozostałych krajach unijnych włoskie mikro, małe i średnie przedsiębiorstwa (Le piccole e medie imprese PMI) zgodnie z definicją Unii Europejskiej, to przedsiębiorstwa zatrudniające do 250 pracowników, których roczny obrót nie przekracza 50 mln EUR. Liczba włoskich MŚP w przemyśle zatrudniających do 9 osób wynosi ponad 95% i jest wyższa od średniej w Unii Europejskiej (93,1%). Z kolei w małych przedsiębiorstwach zatrudniających od 10 do 49 pracowników, wynosi ona 4,3% i jest znacznie niższa od średniej UE (5,8%). W przedsiębiorstwach średnich, zatrudnienie stanowi jedynie 0,5%, co jest prawie o połowę niższe od średniej zatrudnienia w krajach UE (0,9%) a w dużych przedsiębiorstwach, zatrudniających powyżej 250 pracowników, tylko 0,1% i jest o połowę niższe od średniej UE (0,2%). We włoskich MŚP zatrudnionych jest ponad 78% pracowników, co znacznie przewyższa średnią zatrudnionych w tym sektorze w krajach UE (66,4%). W sektorze usług, największą grupę stanowią mikroprzedsiębiorstwa (76%), a następnie przedsiębiorstwa małe i średnie (46%). (Tabela 1)

Tabela 1. Liczba przedsiębiorstw oraz zatrudnienie we Włoszech

Klasa	Ilość przedsiębiorstw WŁOCHY	WŁOCHY	EU28	Zatrudnienie WŁOCHY	WŁOCHY	EU28	WŁOCHY Obroty EUR mld	WŁOCHY	EU28
Mikro 1 - 9	3 565 046	95,1%	93,1%	6 661 193	45,9%	29,4%	201,2	28,6%	20,7%
Małe 10 - 49	162 598	4,3%	5,8%	2 921 184	20,1%	20,0%	144,9	20,6%	17,8%
Średnie 50 - 249	18 465	0,5%	0,9%	1 808 802	12,5%	17,0%	125,3	17,8%	18,3%
MŚP Total	**3 746 109**	**99,8%**	**99,8%**	**11 391 179**	**78,5%**	**66,4%**	**471,4**	**67,1%**	**56,8%**
od 250	3 221	0,1%	0,2%	3 125 454	21,5%	33,6%	231,7	32,9%	43,2%
TOTAL	**3 749 330**			**14 516 633**			**703,1**		

Źródło: Small Business Act for Europe 2017

2.1 Benchmark wskaźników (SBA, DB, GEI, GII, REDI)

W raporcie Small Business Act for Europe (SBA) dla Włoch wszystkie główne wskaźniki wykazują wartości poniżej średniej wartości dla krajów UE. Najniższe wartości dotyczą 'wsparcia państwa i zamówień publicznych', 'dostępu do finansowania', 'sprawność administracji' i 'drugiej szansy'. Z uwagi na tak niskie wskaźniki, warto w tym miejscu przyjrzeć się dokładniej niektórym składnikom wskaźników i wskazać obszary w których działania podjęte przez rząd przyniosły pozytywne skutki wdrożenia programu SBA (Rysunek 3).

Rysunek 3. Poziom przedsiębiorczości we Włoszech na podstawie SBA (2018)

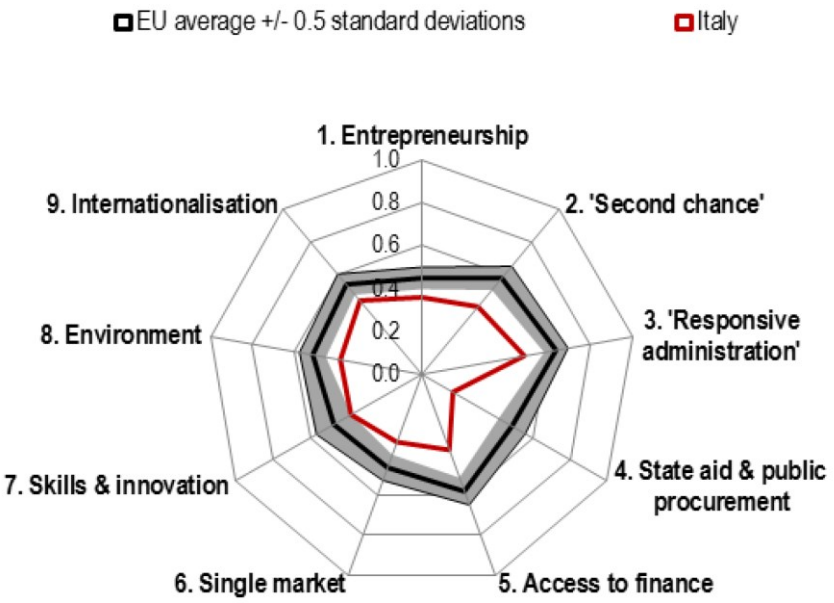

źródło: Small Business Act for Europe dla Włoch

Pozytywne składniki wskaźnika ‘przedsiębiorczości’, dotyczą postrzegania przedsiębiorczości jako chętnie wybieranej aktywności zawodowej oraz wysokiego statusu społecznego w przypadku osiągniętego sukcesu w biznesie. We wskaźniku ‘drugiej szansy’, najsilniejsze składniki dotyczą skuteczności oraz czasu na rozwiązanie problemu niewypłacalności przedsiębiorcy. Pozytywne składniki wskaźnika ‘sprawności administracji’ dotyczą czasu potrzebnego na rejestrację biznesu oraz wysokości minimalnej kwoty kapitału. W ‘dostępie do kapitału’, ilość odrzuconych wniosków kredytowych jest o prawie połowę niższa niż średnia w krajach UE. Wskaźnik ‘jednolitego rynku’ jest zdominowany składnikiem znacznie wyższej liczby wdrożeń dyrektyw unijnych. Wskaźnik ‘umiejętności i innowacji’ zbliżony jest do średniej UE i najsilniejszym jego składnikiem jest dostępność krajowych centrów badań i rozwoju dla włoskich przedsiębiorstw sektora MŚP. Na poziom wskaźnika ‘środowiskowego’, wpływają składniki dotyczące liczby przedsiębiorstw MŚP, które podjęły działania związane ze stosowaniem skuteczniejszych w tym zakresie zasobów a także liczby przedsiębiorstw, u których ponad 50% obrotów generowanych jest przez ‘zielone usługi’ lub ‘produkty’. We wskaźniku ‘umiędzynarodowienia’, na wysoką wartość wpływa liczba włoskich przedsiębiorstw MŚP, które eksportują swoje produktu poza kraje unijne i ich liczba wynosi 15,1% (2015), co w porównaniu ze średnią krajów UE jest o połowę wyższa (9,69%). Badanie poziomu wdrożenia programu SBA, wśród pozytywnych wskaźników wskazuje interesującą inicjatywę w postaci instrumentu wsparcia dla MŚP

jako bonu na dygitalizację w wysokości do 10 000 EUR z przeznaczeniem na podniesienie skuteczności działalności biznesu, rozwinięcie rozwiązań e-commerce, szerokopasmowych przyłączy internetowych i innych.

W raporcie Doing Business (DB 2020) Włochy plasują się na pozycji 58 z wynikiem 72,9 i zajmują najniższą pozycję spośród wszystkich analizowanych krajów w projekcie Gospostrateg, w tym za Polską (poz. 40 – wynik 76,4). Według DB, najwyższe wskaźniki dotyczą formalnych procedur związanych z międzynarodowym przepływem towarów oraz związanych z rejestracją nieruchomości. Obszary o najniższych wskaźnikach, to przede wszystkim wskaźnik dotyczący rozpoczęcia biznesu, gdzie liczba procedur związanych z rejestracją wynosi 7 (OECD 4,9), a okres rejestracji biznesu wynosi 11 dni (OECD 9,2). Pozycja tego wskaźnika w porównaniu z innymi krajami uprzemysłowionymi znajduje się na 98 miejscu. (Rysunek 4) Ponadto, do najniższych wskaźników o których należy wspomnieć, należą liczba procedur niezbędnych do uzyskania zezwoleń na budowę (14 procedur) a także czas na ich uzyskanie (190 dni) oraz ilości płatności podatków i czasu związanego z ich uregulowaniem (238 godzin). (Tabela 2).

Tabela 2. Zestawienie wartości wskaźników składających się na pozycję Włoch w rankingu Doing Business

WŁOCHY	72,9
Starting a business	98
Dealing with construction permits	97
Getting electricity	38
Registering property	26
Getting credit	119
Protecting minority investors	51
Paying taxes	128
Trading across borders	1
Enforcing contracts	122
Resolving insolvency	21

źródło: opr. własne według Doing Business 2019

Od 2008 roku Włochy wprowadziły regulacje zwiększające skuteczność procedur związanych z rozwiązywaniem kwestii upadłości (2008 i 2012), procedur związanych z płatnościami podatków (2019), wydłużenia okresu wypowiedzenia dla pracowników (2009) i regulacji dotyczących umów na czas określony (2020) i rozpoczęcia działalności gospodarczej (2015).

Rysunek 4. Benchmark wskaźnika rozpoczęcia działalności we Włoszech w rankingu Doing Business

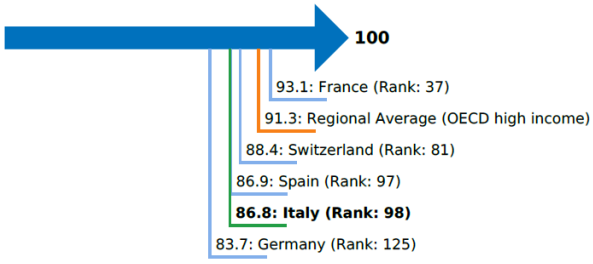

źródło: Doing Business 2020

Według raportu The Global Entrepreneurship Index (GEI) określających poziom rozwoju przedsiębiorczości, Włochy znajdują się na 42 miejscu (2018) z wynikiem 41,4, co jest również najsłabszym wynikiem spośród krajów analizowanych w projekcie Gospostrateg w tym Polski, która w tym rankingu zajmuje pozycję 30 z wynikiem 50,4[9]. Z badań zaprezentowanych w raporcie Global Entrepreneurship Monitor GEM[10] z 2019 roku, który ma między innymi na celu wskazanie trendów związanych ze wspieraniem przedsiębiorczości w 49 gospodarkach świata wynika, że w zakresie ramowych warunków przedsiębiorczości, większość wskaźników znajduje się poniżej średniej dla krajów objętych badaniem GEM. (Rysunek 5)

Rysunek 5. Wskaźniki przedsiębiorczości wg GEI

źródło: The Global Entrepreneurship Monitor 2018/2019 Global Report

[9] https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/
[10] Global Entrepreneurship Monitor, 2018/2019 Report

Najwyższe wartości dotyczą finansów przedsiębiorczości (4,62), dynamiki rynku wewnętrznego (5,01), regulacji związanych z obciążeniami oraz wejściem na rynek wewnętrzny (4,3) a także transferu wyników badań i rozwoju (4,05). Najniższe wskaźniki dotyczą rządowych programów wsparcia przedsiębiorczości (3,93), polityki podatkowej i biurokracji (3,12) i infrastruktury prawnej i handlowej (4,27).

W badaniu poziomu innowacyjności według rankingu The Global Innovation Index (GII) z 2019 roku, Włochy zajmują pozycję 30 rankingu z wynikiem 46,30 i znajdują się na 15 miejscu wśród analizowanych krajów w projekcie Gospostrateg przed Słowacją, zajmującą pozycję 37 z wynikiem 42,05 (Tabela 4). Najwyższe wartości jednostkowe, składające się na sumaryczny wynik indeksu innowacyjności dotyczą wyników związanych z obszarami kreatywnymi (36,8) oraz wynikami związanymi z tworzeniem wiedzy, jej wykorzystaniem i dyfuzją (38,9). Najsłabsze składniki dotyczą instytucji (75,3), infrastruktury (59,4) i charakteru rynku (51,4). (Tabela 3)

Tabela 3. Składniki globalnego indeksu innowacyjności Włoch

Składniki GII	Wartość jednostkowa	30
INSTYTUCJE Środowisko polityczne, regulacje, środowisko biznesowe	75,3	**34**
KAPITAŁ LUDZKI I BADANIA Edukacja, szkolnictwo wyższe, badania i rozwój	45.4	**31**
INFRASTRUKTURA ICT, ogólna infrastruktura, zrównoważenie ekologiczne	59,4	**22**
CHARAKTER RYNKU Kredyt, inwestycje, wymiana handlowa, konkurencyjność, wielkość rynku	51,4	**50**
CHARAKTER BIZNESU Wiedza pracowników, powiązania innowacyjne, wykorzystanie wiedzy	42,2	**29**
WYNIKI WIEDZY I TECHNOLOGII Tworzenie wiedzy, wpływ wiedzy, dyfuzja wiedzy	38,9	**22**
WYNIKI KREATYWNOŚCI Wartości niematerialne, towary i usługi kreatywne, kreatywność w sieci internetowej	36,8	**37**

źródło: The Global Innovation Index 2019

Wskaźniki innowacyjności w ujęciu regionalnym dla Włoch otrzymane przy zastosowaniu narzędzia porównawczego Regional Innovation Scoreboard (RIS)[11] z 2019 roku, wskazują na homogeniczne wartości określonych jako innowatorów umiarkowanych (moderate innovator) dla wszystkich regionów oprócz regionu Friuli-Wenecja Julijska, wskazanego jako regionu silnego innowatora (strong innovator). Porównanie wartości indeksu innowacyjności tego regionu z regionem Piemont wynika, że poziom innowacyjności w pierwszym regionie znacznie przewyższa region Piemontu oraz pozostałe regiony Włoch. Indeks innowacyjności Piemontu w 2019 roku znajduje się poniżej indeksu Friuli-Wenecji Julijskiej z 2011 roku (Tabela 4).

Tabela 4. Porównanie wartości wskaźników innowacyjności regionu Piemont i Friuli-Wenecja Julijska

OKRES	Wartość RIS **Piemont**	Wartość RIS **Friuli-Wenecja Julijska**
2011	77,97	89.27
2013	84,71	97,65
2015	82,57	93,64
2017	78,83	92,01
2019	83,61	96,99

źródło: oprac. własne w oparciu o narzędzie RIS

Indeks przedsiębiorczości regionalnej i rozwoju (The Regional Entrepreneurship and Development Index REDI) oparty na podziale Włoch na 5 regionów, najwyżej lokuje region północno-zachodni (Nord-Ovest) ze wskaźnikiem 40,4 na pozycji 73, a najniżej region południowy ze wskaźnikiem 27,3 na pozycji 109. (Tabela 5).

Tabela 5. Wskaźniki regionalny przedsiębiorczości i rozwoju REDI innowacyjności poszczególnych regionów Włoch

Region	Ranking REDI	Wskaźnik REDI
1.Nord-Ovest / Północny Zachód	73	40,4
2.Centro / Centrum	81	36,9
3.Nord-Est / Północny Wschód	86	36,1
4.Isole / Wyspy	107	27,6
5.Sud / Południe	109	27,3

http://blogs.lse.ac.uk/redi/compare-regions

[11] https://interactivetool.eu/RIS/index.html

Podobnie jak w poprzednich raportach, benchmark poziomu rozwoju regionalnego w odniesieniu do duńskiego regionu Hovedstaden zajmującego 1 pozycję w rankingu REDI, porównanie najlepiej rozwiniętych włoskich regionów północno-zachodniego (Nord-Ovest) i centralnego (Centro) wykazuje, że jedynym wskaźnikiem zbliżonym wartością do wskaźników regionu Hovedstaden jest umiędzynarodowienie, co jest związane ze znajdującym się w regionie północno-zachodnim Włoch przemysłem samochodowym. Podobieństwa poziomu wartości wskaźników dotyczą również akceptacji ryzyka, finansowania oraz innowacji procesowych. Pozostałe wartości wskaźników znajdują się znacznie niżej średnich wartości dla krajów o wysokich przychodach. (Rysunek 6)

Rysunek 6. Porównanie wskaźników rozwoju regionów REDI Nord-Ovest i Centro Włoch oraz duńskiego regionu Hovedstaden

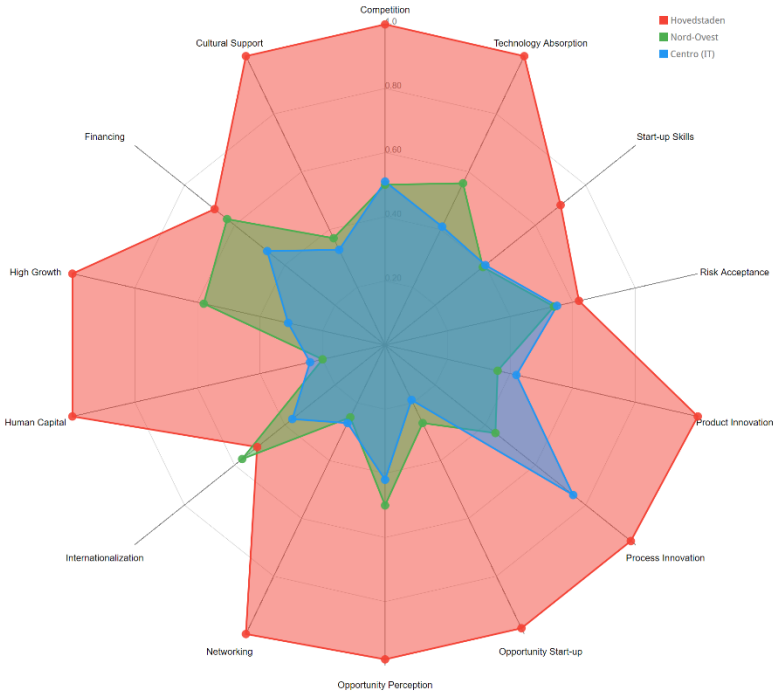

źródło: oprac.własne w oparciu o narzędzie http://blogs.lse.ac.uk/redi/compare-regions

2.2 Organizacje wspierające przedsiębiorców

Działalność przedsiębiorstw reguluje Kodeks Prawa Cywilnego (Codice Civile) z 1942 roku a w 2004 roku została wprowadzona „reforma systemu spółek kapitałowych i spółek spółdzielczych" (Riforma organica della disciplina delle Società di capitali e delle Società Cooperative) i wszystkie przedsiębiorstwa mają obowiązek rejestracji w lokalnych izbach przemysłowo-handlowo-rolniczych[12]. Izby te są jednostkami publicznymi, działającycmi w ramach właściwości miejscowej i ich działalność reguluje art. 118 Konstytucji, wprowadzony dekretem ustawodawczym z dnia 15 lutego 2010 roku. Są lokalnymi jednostkami autonomicznymi i autarchicznymi, posiadającymi prawo wydawania aktów administracyjnych równoprawnymi z wydawanymi przez państwo. W każdym regionie znajduje się lokalna izba, która prowadzi rejestr przedsiębiorstw mających swoją siedzibę na danym terenie i dba o rozwój lokalnej gospodarki. Do podstawowych jej zadań należy prowadzenie czynności administracyjnych, w tym rejestrów, działań promocyjnych, prowadzenie badań monitorowania danych dotyczących lokalnej gospodarki i podejmuje działania w zakresie regulacji rynku. Izby działają w systemie lokalnych oddziałów przyporządkowanych według terytorium i związków regionalnych. System Izb jest reprezentowany przez Związek Izb Handlowych Unioncamere[13]. W zależności od regionu, poszczególne izby mają swoje siedziby, które można zlokalizować poprzez stronę rejestrową rządową[14] i przejść do wybranego regionu, żeby zarejestrować swoja działalność. Do najważniejszych zadań należy promowanie regionu i lokalnej gospodarki, promowanie wsparcia dla MŚP w tym konsorcjów kredytowych, prowadzenie rejestru działalności gospodarczej, promowanie uproszczenia procedur rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej, wdrażanie lokalnych obserwatoriów gospodarczych i rozpowszechnianie informacji gospodarczych, budowanie usług informatycznych, promowanie innowacji i transferu technologii, wspieranie umiędzynarodowienia działalności gospodarczej lokalnych przedsiębiorstw we współpracy z Ministerstwem Rozwoju Gospodarczego, opracowywanie umów wspierających interesy przedsiębiorstw i stowarzyszeń oraz chroniących interesy konsumentów, ustanawianie komisji arbitrażowych do rozwiązywania sporów między przedsiębiorstwami a także pomiędzy przedsiębiorstwami i konsumentami, monitorowanie występowania nieuczciwych klauzul zawartych w umowach, wydawanie świadectw pochodzenia

[12] http://www.camcom.gov.it/
[13] http://www.unioncamere.gov.it/
[14] http://www.registroimprese.it/le-camere-di-commercio

towarów oraz współpraca ze szkołami i uniwersytetami w zakresie wsparcia zawodowego dla lokalnego rynku pracy.

2.3 Formy prawne i organizacyjne działalności gospodarczej

Formy prowadzenia działalności gospodarczej są podobne jak w innych krajach europejskich. Do podstawowych form należą spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna, spółka komandytowo-akcyjna, spółka komandytowa przypominająca spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością pod względem obowiązków uczestników, spółka jawna i jednoosobowa działalność gospodarcza. Często wykorzystywaną formą w Włoszech w branży rolniczej jest spółdzielnia. Dla przedstawicielstw firm zagranicznych wykorzystuje się formę oddziału i przedstawicielstwa.

W włoskim prawie spółek są dwa rodzaje spółek z ograniczoną odpowiedzialnością, standardowe (società a responsabilità limitata, S.r.l.) i uproszczone (società a responsabilità limitata semplificata, S.r.l.s.). W spółce uproszczonej ograniczenie polega na tym, że akcjonariuszem mogą być jedynie pojedyncze osoby a kapitał zakładowy może wynosić minimum 1 EUR oraz maksimum 999,99 EUR. W przypadku rejestracji, stosuje się znormalizowany formularz umowy spółki, którego nie można zmieniać. W spółkach standardowych z ograniczoną odpowiedzialnością, odpowiedzialność członków jest ograniczona do kwoty wysokości kapitału zakładowego dla której minimalny wkład wynosi 10 000 EUR. W spółkach akcyjnych (S.p.A.), akcjonariusze ponoszą odpowiedzialność do wysokości wniesionych wkładów dla których minimalna kwota wkładu wynosi 50 000 EUR i tego typu spółki mogą być notowane na giełdzie. Spółka komandytowo-akcyjna może mieć dwa typy akcjonariuszy, z ograniczoną odpowiedzialnością i z nieograniczoną odpowiedzialnością. Z kolei spółka komandytowa może mieć partnerów generalnych, solidarnie odpowiedzialnych za zarządzanie oraz komandytariuszy, nieposiadających możliwości podejmowania decyzji kierowniczych w spółce. Spółki jawne nie mają obowiązku posiadania minimum kapitału i nie posiadają osobowości prawnej a jej partnerzy wspólnie i solidarnie ponoszą odpowiedzialność za zobowiązania spółki.

2.4 Formy wsparcia finansowego dla MŚP

Instrumenty wsparcia dla przedsiębiorstw MŚP pochodzące z funduszy strukturalnych jest dostępne we wszystkich regionach Włoch. Wsparcie rządowe dostosowane jest do potrzeb lokalnych i wspierane przez lokalne organizacje gospodarcze, w szczególności Izby Handlowo-Przemysłowo-Rolnicze, które koordynują programy wsparcia na danym terenie. Przykłady programów wsparcia w regionie Piemont, to między innymi dotacje i pożyczki Growth Decree, oferowane na poziomie krajowycm i lokalnym i wspierającym transformację cyfrową procesów produkcyjnych MŚP, pożyczki na innowacje, zrównoważony rozwój i efektywność energetyczną MSME, dotacja IR2 przeznaczona na inwestycje przemysłowe, której celem jest wspieranie komercjalizacji wyników działań badawczo-rozwojowych poprzez finansowanie programów inwestycyjnych, w tym patenty, licencje, publikacje i inne, których łączna kwota jest nie mniejsza niż 5 mln EUR. Następnie bieguny innowacji (Poli de innovazione), przeznaczone na finansowanie działalności badawczo-rozwojowej, transferu wiedzy i współpracy pomiędzy firmami, pozyskiwanie technologii, zarządzania innowacjami oraz rozwój klastrów, usieciowienia i mobilności personelu. Kolejnym przykładem programu wsparcia projektów badań i prac rozwojowych w dziedzinie produkcji w ramach sieci jest Manunet III, program ramowy UE mający na celu finansowanie ponadnarodowych projektów badawczych. Następnie Smart & Start Italy, który jest programem wsparcia innowacyjnych startupów, przeznaczonego dla przedsiębiorstw MŚP działających w obszarze gospodarki cyfrowej, w którym mogą uzyskać środki finansowe od 100 000 EUR do 1,5 mln EUR. Jest to nieprocentowana pożyczka w wysokości do 70% wartości całkowitej inwestycji. W ramach zachęt podatkowych, przedsiębiorcy mogą starać się o uzyskanie ulgi podatkowej Credito d'imposta R&S w wysokości do 50% w prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej. Nowopowstałe przedsiębiorstwa mogą skorzystać ze zwolnienia z oprocentowania w projektach biznesowych do 1,5 mln EUR, realizowanych przez MŚP w obszarze produkcji przemysłowej, rzemiosła i przetwórstwa produktów rolnych, usług dla przedsiębiorstw oraz handlu i usług a także turystyce. Warto również wspomnieć o kuponach na dygitalizację i internacjonalizację[15].

[15] https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/region/italia/nord-ovest/piemonte

3. Lokalne samorządy

Wśród krajów europejskich Włochy oprócz Austrii, Belgii, Finlandii, Niemiec, Portugalii i Hiszpanii posiadają uprawnienia ustawodawcze na szczeblu regionalnym i uznają lokalną autonomię regionów. Proces decentralizacji został zapoczątkowany w latach 90 ubiegłego wieku ustawą o regulacji lokalnych autonomii a w 1997 roku przyznane zostały regionom uprawnienia administracyjne. Najważniejszym aktem prawnym dotyczącym lokalnych samorządów jest prawo „Testo Unico”, dotyczące władz lokalnych a w 2001 roku reforma konstytucyjna, umieściła regiony, prowincje i gminy na tym samym poziomie, co rząd centralny.

We Włoszech, władze regionów składają się z rady regionalnej (Consiglio regionale) i regionalnego prezydenta (Presidente), który przewodniczy regionalnemu komitetowi wykonawczemu (Giunta regionale). Kadencje Rady i Prezydenta trwają pięć lat. Gminami zarządzają rady miejskie (Consiglio) i burmistrzowie (Sindaco). Regiony i gminy mogą też tworzyć spółki państwowe.

Podział kompetencji władz na poszczególnych poziomach różni się. Poziom centralny posiada wyłączne uprawnienia ustawodawcze w obszarze polityki zagranicznej państwa, imigracji, obrony, rynku finansowego i podatkowego, ustaw wyborczych, administracji państwowej, porządku publicznego oprócz lokalnej administracji policji, obywatelstwa, wymiaru sprawiedliwości, standardów praw obywatelskich, opieki społecznej, prawa wyborczego, ochrony granic państwowych, środowiska i dziedzictwa kulturowego. Wraz z regionami, sprawuje władzę ustawodawczą. Poziom regionalny posiada uprawnienia władzy ustawodawczej w kwestiach nie zastrzeżonych dla władzy centralnej i współdzieli władzę miedzy innymi w takich obszarach jak ochrona i bezpieczeństwo w pracy, edukacja, badania naukowe, ochrona zdrowia, obrona cywilna, urbanizacja, transport, komunikacja, dystrybucja energii i inne. Na poziomie lokalnym do obowiązków prowincji należą miedzy innymi koordynowanie planowania przestrzennego, ochrony środowiska, planowania transportu, wydawanie zezwoleń i kontrola transportu prywatnego, zarządzanie i budowa sieci dróg oraz zarządzanie infrastrukturą edukacji publicznej. Na poziomie gmin, kompetencje dotyczą opieki socjalnej, edukacji w autobusy szkolne i stołówki, przedszkola, wsparcie dla osób niepełnosprawnych, placówki kulturalne, mieszkalnictwo, lokalny transport i utrzymanie lokalnych dróg. W obszarze gospodarczym, kompetencje gmin dotyczą planowania i regulacji działalności handlowej oraz tworzenia i zarządzania strefami gospodarczymi. Ponadto, w zakres kompetencji gmin wchodzą również gospodarka odpadami, lokalna policja, rejestry stanu cywilnego i służba wojskowa.

We Włoszech istnieją systemy wielopoziomowego sprawowania rządów, reprezentowane przez publiczne organy przedstawicielskie władz lokalnych i regionalnych, między innymi takie jak Konferencja Regiony Państwowe (Conferenza Stato-Regioni), Konferencja Regionów i Prowincji Autonomicznych (Conferenza delle regioni e delle province autonome, CRPA), Konferencja Państw-Miast i Lokalnych Autonomii (Conferenza stato-città e autonomie locali) a także stowarzyszenia władz lokalnych i regionalnych, takich jak Związek Prowincji Włoskich (Unione delle province d'Italia, UPI), Narodowe Stowarzyszenie Gmin Włoskich (Associazione nazionale dei comuni italiani, ANCI) i krajowy Związek Gmin Górskich (Unione nazionale comuni comunità enti montani UNCEM).

Struktura budżetów lokalnych samorządów we Włoszech pod względem wydatków i przychodów kształtowana jest między innymi poprzez wysoki stopnień autonomii podatkowej. Proces decentralizacji władzy doprowadził do silnego wzrostu wydatków lokalnych samorządów, które dla przykładu w 2016 roku wyniosły 14,3% wydatków krajowych i 29% wydatków publicznych (Tabela 6).

Tabela 6. Struktura finansowa wydatków z budżetu lokalnych samorządów

2016	DOLLARS PPP / INH.	% GDP	% SNG EXPENDITURE
Total expenditure	5 503	14.3%	100%
Inc. current expenditure	4 856	12.6%	88.2%
Staff expenditure	1 483	3.9%	27.0%
Intermediate consumption	1 573	4.1%	28.6%
Social expenditure	1 044	2.7%	19.0%
Subsidies and current transfers	566	1.5%	10.3%
Financial charges	67	0.2%	1.2%
Others	123	0.3%	2.2%
Incl. capital expenditure	647	1.7%	11.8%
Capital transfers	202	0.5%	3.7%
Direct investment (or GFCF)	445	1.2%	8.1%

% GENERAL GOVERNMENT EXPENDITURE (SAME EXPENDITURE CATEGORY)

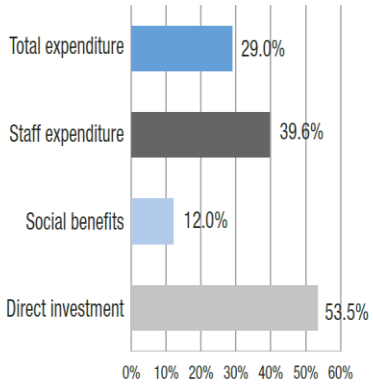

źródło: www.sng-wofi.org

Wzrost przychodów lokalnych samorządów związany jest z reformą konstytucyjną z 2001 roku, zwiększającą autonomię fiskalną, dzięki której część dotacji rządowych zostało zastąpionych przychodami osiągniętymi ze wzrostu podatków własnych. Przychody gmin stanowiły ponad 30% całkowitych dochodów samorządów, w tym regiony osiągnęły przychód na poziomie 65%. (Tabela 7).

Tabela 7. Struktura finansowa przychodów do budżetu lokalnych samorządów

2016	DOLLARS PPP / INH.	% GDP	% GENERAL GOVERMENT REVENUE (SAME REVENUE CATEGORY)	% SNG REVENUE
Total revenue	5 555	14.5%	30.9%	
Tax revenue	2 242	5.8%	19.8%	40.4%
Grants and subsidies	2 598	6.8%	-	46.8%
Tariffs and fees	624	1.6%	-	34.8%
Property income	64	0.2%	-	1.1%
Other revenues	28	0.1%	-	0.5%

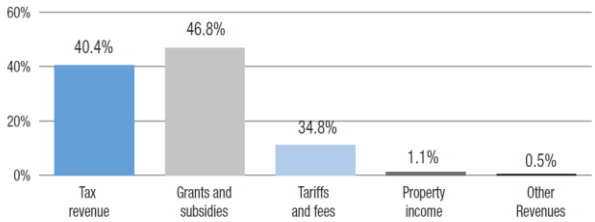

źródło: www.sng-wofi.org

We włoskim systemie dotacyjnym istnieje rozróżnienie na dotacje regionów oraz dla gmin, który opiera się na stosowaniu jednolitego poziomu finansowania dla obu typów samorządów. Przychody samorządów mogą być uzyskiwane z działalności gospodarczej i handlowej oraz z tytułu własności nieruchomości.

4. Charakterystyka regionu Piemont

Władza wykonawcza w regionie Piemont sprawowana jest przez Radę Regionalną na czele której stoi Przewodniczący Rady i Radni. Rada Regionalna ma siedzibę w Turynie i jest Zgromadzeniem składającym się z 50 członków, wybieranych zgodnie z ustawą Tatarella, regulującego system wyborczy regionów o zwykłym statusie oraz Przewodniczącego Rady (Prezydenta) regionu. Największe ugrupowania polityczne w Zgromadzeniu Regionalnym, to Liga Północna i Partia Demokratyczna.

Region Piemontu leży w północno-zachodniej części Włoch i graniczy z Francją i Szwajcarią oraz regionami Doliną Aosty, Lombardią, Emilią-Romanią i Ligurią. Stolicą Piemontu jest Turyn z populacją prawie 900 tys. mieszkańców oraz ponad 2,2 mln mieszkańców w całej turyńskiej aglomeracji a cały region składa się z 8 prowincji w tym Asti, Aleksandria, Biella, Cuneo, Cusio Ossola, Novara, Vercelli oraz wspomniany wyżej Turyn, który administracyjnie jest miastem metropolitalnym. Turyn jest siedzibą koncernu motoryzacyjnego Fiat a także największego włoskiego banku Intesa Sanpaolo.

Powierzchnia regionu Piemont wynosi 25 402 km² i liczy 4,4 mln mieszkańców. Około 10% populacji regionu stanowią cudzoziemcy, pochodzący głównie z Rumunii, Maroka, Albanii, Chin, Nigerii i innych. Piemont jest jednym z najbardziej uprzemysłowionych regionów Włoch i do najważniejszych sektorów gospodarki należą wspomniany przemysł samochodowy, elektrotechniczny oraz hutnictwo aluminium i żelaza. Prowincje Novara i Vercelli są wiodącymi producentami ryżu. Produkcja rolna w regionie obejmuje również zboże, warzywa, owoce oraz hodowlę bydła oraz przemysł wełniany. Prowincja Asti znana jest z produkcji win. Warto również wspomnieć o systemie transportu publicznego w regionie, stanowiącego sieć około 2000 km linii połączeń kolejowych, sieć dróg krajowych i autostrad, tuneli i mostów, 5 lotnisk w tym 2 międzynarodowych Turyn-Caselle i Cuneo Levaldigi oraz sieci metro w Turynie.

Wsparcie aktywności gospodarczej w regionie

Dystrybucja informacji gospodarczych na poziomie regionalnym odbywa się przede wszystkim poprzez strony internetowe regionu Piemont[16]. Informacje dotyczące życia gospodarczego regionu są dystrybuowane poprzez regularnie publikowane oraz rozsyłane aktualizacje[17].

Rząd Regionalny Piemontu jest kluczowym organem zarządzania regionem i kreowania przestrzeni dla przedsiębiorczości. Uprawnienia ustawodawcze i wykonawcze pozwalają na opracowywanie i wdrażanie właściwej polityki rozwoju regionu. Spośród organizacji wspierających przedsiębiorczość regionalną należy wymienić Finpiemonte Spa[18], będącą spółka publiczną Regionu, której właścicielami są lokalne władze oraz izby handlowe. Jest organizacją, której głównym zadaniem jest zarządzanie podmiotami rozwoju gospodarczego, zarządzanie przetargami, wdrażaniem polityki rozwoju, tworzeniem platform technologicznych i wspieraniem struktur regionalnych w doborze właściwych instrumentów wsparcia rozwoju regionu. Zadaniem Konsorcjum Systemu Informatycznego Consorzio per il sistema informativo (CSI) Piemonte[19], utworzonego przez Region Piemont wraz z Uniwersytetem i Politechniką w Turynie jest promocja współpracy lokalnych władz i wspieranie tworzenia spójnego systemu regionalnego poprzez projektowanie i wdrażanie innowacyjnych usług publicznych. Instytut Superiore Mario Boella ISMB[20], to centrum badań i innowacji w obszarze technologii ICT w którym

[16] https://www.regione.piemonte.it/web/
[17] http://www.regione.piemonte.it/pnews/index.php
[18] https://www.finpiemonte.it/
[19] https://www.csipiemonte.it/web/
[20] http://www.ismb.it/en/activities

około 150 naukowców współpracuje z administracja publiczną, biznesem i środowiskiem akademickim. Organizacja wspierająca regionalną przedsiębiorczość Piemontu Direzione Regionale Competitività - Regione Piemonte[21] ma za zadanie koordynowanie dystrybucji środków unijnych, promowanie rozwoju regionu oraz zarządzanie systemami informatycznymi a także wspierać internacjonalizacje lokalnych przedsiębiorstw. Istotne znaczenie jako instytucje otoczenia biznesu maja jednostki naukowe w szczególności Politechnika w Turynie[22].

5. PODSUMOWANIE

Celem opracowania raportu jest identyfikacja funkcjonujących różnego rodzaju mechanizmów na styku działalności i kompetencji lokalnych samorządów oraz przedsiębiorstw MŚP we Włoszech. Metodologia opracowania została oparta na rekomendowanych wskaźnikach opisanych we wstępie i założeniu, że dla opisania tych mechanizmów niezbędne jest ukazanie tła gospodarczo-ekonomicznego i strukturalnego kraju oraz głębsza charakterystyka wybranego regionu.

Istotnym wskazaniem dla formułowania rekomendacji na podstawie rozwiązań stosowanych we Włoszech jest system wsparcia dla przedsiębiorstw zorganizowany w formie sieci izb handlowo-przemysłowo-rolniczych do których przynależność jest obowiązkowa i działa jako organizm krajowy oraz regionalny. Sieć izb pozwala na ustandaryzowanie ich działalności z uwzględnieniem lokalnego charakteru życia gospodarczego w poszczególnych regionach. Sieć powiązana jest na wszystkich poziomach niezbędnych do wspierania lokalnej gospodarki od czynności rejestracyjnych dla jednostek gospodarczych, po wsparcie przedsiębiorstw w procesach umiędzynarodowienia a także w obszarze budowania partnerstw samorządów ze wszystkimi interesariuszami ekosystemu gospodarczego i społecznego, uwzgledniającego lokalne potrzeby rynku pracy, szkolnictwa i wsparcia w obszarach leżących w kompetencjach samorządów.

[21] https://www.regione.piemonte.it/web/amministrazione/organizzazione/direzioni-settori-regionali/a19000-competitivita-sistema-regionale
[22] https://www.polito.it/index.php?lang=en

6. Bibliografia

http://search.oecd.org/regional/country-profiles.htm
https://www.regione.piemonte.it/web/
http://www.regione.piemonte.it/pnews/index.php
http://doitbetter.info/smes-overview/
https://www.digital4.biz/pmi/
https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Italy-Fiscal-Powers.aspx
https://ec.europa.eu/growth/tools-databases/regional-innovation-monitor/region/italia/nord-ovest/piemonte
https://www.finpiemonte.it/
https://www.csipiemonte.it/web/
http://www.ismb.it/en/activities
https://www.regione.piemonte.it/web/amministrazione/organizzazione/direzioni-settori-regionali/a19000-competitivita-sistema-regionale
https://www.polito.it/index.php?lang=en
https://www.istat.it/en/
https://thegedi.org/global-entrepreneurship-and-development-index/
Global Entrepreneurship Monitor, 2018/2019 Report
https://www.imf.org/external/pubs/ft/weo/2019/02/weodata/weorept.aspx?pr.x=58&pr.y=14&sy=2016&ey=2021&scsm=1&ssd=1&sort=country&ds=.&br=1&c=136&s=NGDP_RPCH%2CNGDPD%2CPPPGDP%2CNGDPDPC%2CPPPPC%2CPCPIPCH&grp=0&a=
https://data.oecd.org/italy.htm
https://interactivetool.eu/RIS/index.html
http://www.camcom.gov.it/
http://www.unioncamere.gov.it/
http://www.registroimprese.it/le-camere-di-commercio
https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/All-countries.aspx
http://www.demo.istat.it/index.html
https://www.istat.it/it/
http://www.comuni-italiani.it/
https://read.oecd-ilibrary.org/industry-and-services/italy-key-issues-and-policies_9789264213951-en#page71

https://www.oecd-ilibrary.org/employment/oecd-employment-outlook_19991266

http://search.oecd.org/regional/country-profiles.htm

http://www.oecd.org/publications/oecd-regions-and-cities-at-a-glance-26173212.htm

Projekt finansowany przez Narodowe Centrum Badań i Rozwoju

w ramach Programu Strategicznego Gospostrateg